Утвърдил: ……..

Декан

Дата: ……..

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

Факултет: Славянски филологии

Специалност: *(код и наименование)*

СЛ	И	Ф	0	5	0	1	2	5

Български език и литература и история

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	П	1	4

Свободноизбираема дисциплина: Гражданско образование

(код и наименование)

Преподавател: проф. д-р Деспина Василева

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	
	Практически упражнения (хоспитиране)	
Обща аудиторна заетост		
Извънаудиторна заетост	Реферат	5
	Доклад/Презентация	10
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	15
Обща извънаудиторна заетост		**30**
ОБЩА ЗАЕТОСТ		**60**
Кредити аудиторна заетост		**1**
Кредити извънаудиторна заетост		**1**
ОБЩО ЕКСТ		2

№	Формиране на оценката по дисциплината[1]	% от оценката
1.	Участие в тематични дискусии в часовете	15%
2.	Решаване на казуси	35%
3.	Изпит	50%

Анотация на учебната дисциплина:

Дисциплината е ориентирана към изследването на възможните връзки между полетата на гражданското образование и обучението по български език. За гражданското образование може да се твърди, че се обвързва със знание за гражданските процеси; с овладяване на основни за разбирането на законовите и на институционалните текстове понятия; с развиване на граждански умения; с гражданската увереност, мислена като лична ефективност в обществените процеси; с разбиране на факта, че преодоляването на възникналите проблемни ситуации в общуването между гражданите и общуването с властта е възможно чрез определянето и ясното изговаряне на предпоставките за поява на проблема. Актуални са споровете по проблема дали гражданското образование е необходимо да се изучава като самостоятелен учебен предмет, или следва да се постави акцент върху неговата интердисциплинарност и приобщаването му към други учебни предмети. Курсът коментира проблеми, свързани с възможностите в обучението по български език да се включат практики, свързани с решаването на казуси, работа с нормативни и медийни текстове, езикови манипулации, гражданско участие и гражданска компетентност, промяна на формите на гражданско участие в дигитална среда.

Предварителни изисквания:

В свободноизбираемата дисциплина могат да се включат студенти от 4. курс от специалността „Български език и литература и история“.

Очаквани резултати:

Познаване на компонентите на гражданското образование.

Умения за създаване на учебно-педагогически казуси, насочени към развиване на гражданската компетентност на учениците.

Разработване на методически варианти за прилагане на практики на гражданското образование в обучението по български език.

[1] В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1.	Същност на понятието гражданска компетентност (гражданско познание, граждански умения и гражданско участие)	2 ч.
2.	Гражданското образование в контекста на нормативните документи, регламентиращи образователните практики. Учебната програма по български език в контекста на гражданското образование	2 ч.
3.	Умения за общуване в гражданската сфера в контекста на уменията за живот	2 ч.
4.	Развиване на езикови умения за устно и писмено общуване с оглед на гражданската компетентност	2 ч.
5.	Развиване на умения за решаване на проблеми	2 ч.
6.	Изкуствен интелект и когнитивни аспекти при решаване на проблеми	2 ч.
7.	Същност на дигиталната гражданска компетентност	2 ч.
8.	Дигитална гражданска компетентност в медийна среда	2 ч.
9.	Видове учебни казуси	2 ч.
10.	Методически варианти за работа с казуси.	2 ч.
11.	Разработване на методически варианти за работа с казуси	2 ч.
12.	Изучаване на публично изказване и медийни текстове в обучението по български език	2 ч.
13.	Ролята на критическото мислене за развиване на гражданска компетентност	2 ч.
14.	Медии и гражданска компетентност	2 ч.
15.	Оценка на равнищата на гражданската компетентност на учениците	2 ч.

Конспект за изпит

№	Въпрос:
1.	Същност на понятието гражданска компетентност (гражданско познание, граждански умения и гражданско участие)
2.	Развиване на езикови умения за устно и писмено общуване с оглед на

	гражданската компетентност
3.	Развиване на умения за решаване на проблеми
4.	Същност на дигиталната гражданска компетентност
5.	Видове учебни казуси. Методически варианти за работа с казуси. Разработване на методически варианти за работа с казуси
6.	Ролята на критическото мислене за развиване на гражданска компетентност
7.	Медии и гражданска компетентност
8.	Оценка на равнищата на гражданската компетентност на учениците

Библиография

Основна:

Агамбенон, Д. (2004). *Homo Sacer.* София: Критика и хуманизъм.

Андреева, Л. (2007). *Социално познание и междуличностно взаимодействие.* София: Университетско издателство „Свети Климент Охридски“.

Бурдон, М. (2013). Гражданско киберобщество: от отстояване до устояване. От А. Кръстеа, *Дигиталният гражданин.* София: Нов Български Университет.

Василева, Д. (2012). *Политики и практики на гражданското образование в обучението по български език.* София: Софи–Р.

Василева, Д. (2022). Култура на дигиталната гражданственост в обучението по български език в условията на информационна криза . От *Езиковото и литературното обучение в перспективите на гражданствеността 2022* (стр. 155-162). София: Аз.Буки.

Гелнър, Ъ. (1999). *Нации и национализъм.* София: УИ „Свети Климент Охридски“.

Георгиев, Д. (2025). Гражданското образование – отговорност и задължение (не)само на училището. *Проблеми на постмодерността*(2), 270-287. Изтеглено на 15

Георгиева-Тенева, О. (2011). Гражданският потенциал на литературното образование. *Български език и литература 2011*(6), 58-67.

Димитрова, Д. (2022). Развиване на социалната компетентност на учениците в обучението по български език (5. – 12. клас). От *Езиковото и литературното обучение в перспективите на гражданствеността* (стр. 111-119). Монтана: Полимона.

Люцканов, Р. (2024). *Наръчник за критическо мислене.* Издателство „Изток-Запад“.

Остин, Д. (1996). *Как с думи се вършат неща.* София: ИК „Критика и хуманизъм“.

Петров, А. (2022). Развиване на гражданската компетентност на учениците чрез обучението по български език (V – XII клас). От *Езиковото и литературното обучение в перспективите на гражданствеността* (стр. 14-23). София: Аз-Буки.

Петрова, С. (2010). *Гражданско образование и гражданска активност на учениците. Резултати от участието на България в Международното изследване на гражданското образование – ICCS 2009.*

Петрова, С. (2018). Възприятия и нагласи на учениците по важни обществени въпроси. *Стратегии на образователната и научната политика, 26*(1), 75-100.

Попър, К. (1993). *Някои проблеми на новите демокрации.* София: Университетско издателство „Свети Климент Охридски“.

Преснър, Т. (2020). Компаративистиката в епохата на дигиталната хуманитаристика: за. *Литературата, 24*, 11-37.

Стойкова, Е. (2013). Е-гражданственост – (р)еволюция. От А. Кръстева, *Дигиталният гражданин.* София: Нов Български университет.

Тенева-Георгиева, О. (2020). *Литературното образование в гражданската перспектива (V – XII клас).* София: Нов Български университет.

Чакърова, С. (2022). КОМПЕТЕНТНОСТ И ГРАМОТНОСТ И ТЯХНОТО ОТНОШЕНИЕ КЪМ УЧЕБНОТО СЪДЪРЖАНИЕ В УЧЕБНАТА ДОКУМЕНТАЦИЯ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК В ГИМНАЗИАЛНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЕН ЕТАП. *Български език и литература, 64*(3), 268-282. doi:https://doi.org/10.53656/bel2022-3-4-SCH

Шнапер, Д. (2000). *Общността на гражданите върху модерната идея за нация. .* София.: ЕОН.

Допълнителна:

Buckingham, D. (2020). Epilogue: Rethinking digital literacy: Media education in the age of digital capitalism. *Digital Education Review, 37*, 230-239.

Crick, B. (2008). Democracy. In J. Arthur, I. Davies, C. Hahn (Eds.) Democracy (pp. 13-19). SAGE Publications Ltd, https://doi.org/10.4135/9781849200486.n2

Dewey, J. (1997). *Experience and education.* New York: Simon&Schuster.

20.05.2026 г.

Съставил:
проф. д-р Деспина Василева

Учебната програма е приета на заседание на ФС на ФСлФ с протокол № 6 / 9.06.2026 г.